

Psychologia rozwoju człowieka

Podstawowe zagadnienia

Psychologia rozwojowa - to dziedzina psychologii zajmująca się genezą zjawisk, funkcji i czynności psychicznych.

Główne działy:

- psychologia filogenetyczna – bada rozwój życia psychicznego w całym świecie organicznym (pochodzenie i rozwój procesów psychicznych istot żywych od najprostszych organizmów aż do powstania człowieka)
- psychologia antropogenetyczna – bada rozwój psychiczny człowieka jako gatunku
- psychologia ontogenetyczna – bada rozwój indywidualny człowieka w toku jego życia osobniczego - główny przedmiot zainteresowania psychologii rozwoju

Helen Bee (1994) wyróżnia trojaki zmiany rozwojowe:

- uniwersalne - występują powszechnie, zależne od wieku (*age-graded changes*), chodzi o zmiany, które z jednej strony warunkowane są procesem biologicznego dojrzewania organizmu, a z drugiej – tzw. uniwersalnymi doświadczeniami społecznymi
- wspólne – występują wśród rozwijających się razem członków pewnej grupy, którą może stanowić albo określona kultura, albo pewne pokolenie należące do danej kultury
- indywidualne - wywołane czynnikami oddziałującymi tylko na daną jednostkę, np. sytuacje traumatyczne, przypadkowe, nagłe zdarzenia;

Rozwój – proces względnie długotrwały, w toku którego dokonują się kierunkowe, prawidłowo po sobie następujące zmiany, prowadzące od form/stanów niższych, prostszych, słabiej zorganizowanych do wyższych, bardziej złożonych, lepiej zorganizowanych (Matczak, 2003)

Dwa ogólne kierunki rozwoju psychicznego:

- obiektywizacja poznania – człowiek coraz dokładniej odzwierciedla rzeczywistość, następuje uwalnianie poznania od potrzeb i oczekiwań → ważnym jej warunkiem jest *samoświadomość* (pozwala na kontrolę nad przebiegiem własnych czynności poznawczych)
- autonomizacja działania - coraz większe sterowanie wewnętrznym zachowaniem, nie tylko reaktywność na bodźce, lecz uwzględnianie wcześniejszych doświadczeń; coraz więcej działań celowych, wzrost konsekwencji działań, zmniejszenie impulsywności działania, → wzrost *abstrakcyjności* ujmowania rzeczywistości

Mechanizmy zmian rozwojowych:

- zewnętrzne determinanty aktywności (warunki środowiskowe, wymagania, wzorce
- wewnętrzne d. aktywności (możliwości jednostki, indywidualne preferencje
- wzajemna interakcja powyższych

Gotowość rozwojowa – poziom osiągnięć umożliwiający efektywną stymulację dalszego rozwoju w danym zakresie

Okres krytyczny - szczególna podatność na taką stymulację